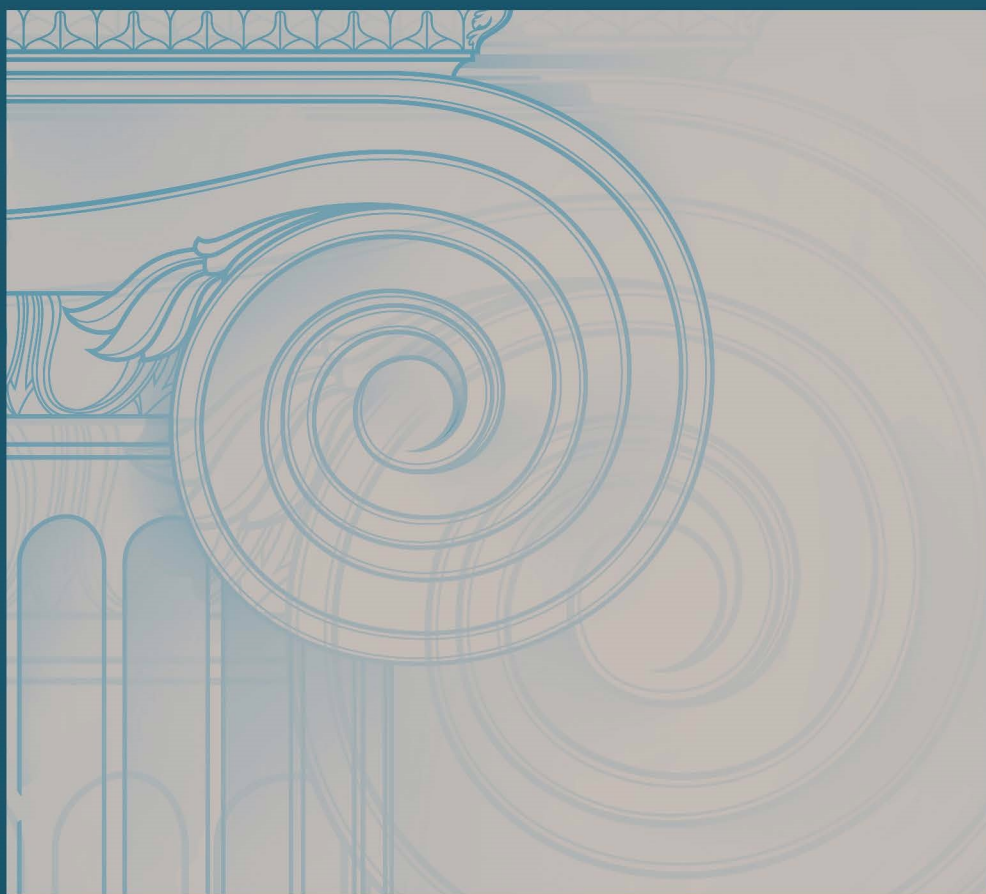

Wiesław Puś

Zarys historii
Uniwersytetu Łódzkiego
1945–2015

Uniwersytet
ŁÓDZKI

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

**Zarys historii
Uniwersytetu Łódzkiego
1945–2015**

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

Wiesław Puś

Zarys historii
Uniwersytetu Łódzkiego
1945–2015

Uniwersytet
ŁÓDZKI

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

ŁÓDŹ 2015

Wiesław Puś – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Katedra Historii Polski XIX w., 90-219 Łódź, ul. Kamińskiego 27a

RECENZENT

Krzysztof Baranowski

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Bogusław Pielat

REDAKCJA TECHNICZNA

Leonora Wojciechowska

WYBÓR I PRZYGOTOWANIE ZDJĘĆ

Dariusz Klemantowicz

SKŁAD I ŁAMANIE

AGENT PR

PROJEKT OKŁADKI

Stämpfli Polska Sp. z o.o.

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Shutterstock.com

© Copyright by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2015

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
Wydanie I. W.06835.15.0.I

Ark. wyd. 27,0; ark. druk. 24,25

ISBN 978-83-7969-568-3

e-ISBN 978-83-7969-853-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
90-131 Łódź, ul. Lindleya 8
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Rozdział I POWSTANIE, ROZWÓJ ORGANIZACYJNY I ROZBUDOWA UCZELNI 1945–2015	11
Rozdział II WYDZIAŁY I INNE JEDNOSTKI UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO	121
Rozdział III ŻYCIE SPOŁECZNO-POLITYCZNE UCZELNI	237
Rozdział IV REKTORZY UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO W LATACH 1945–2015	295
ZAKOŃCZENIE	355
OUTLINE THE HISTORY OF THE UNIVERSITY OF LODZ 1945–2015 (summary)	357
BIBLIOGRAFIA	361
INDEKS OSOBOWY	365
SPIS FOTOGRAFII	383

Podjmując się zadania napisania historii Uniwersytetu Łódzkiego w okresie minionego 70-lecia autor zdawał sobie sprawę z faktu, iż nie wszystkie kwestie jest w stanie szczegółowo i dogłębnie zbadać. Niemniej jednak dysponując znaczną już literaturą fachową, jak również wspomnieniową na temat dziejów naszej Almae Matris, a przede wszystkim bogatymi materiałami archiwalnymi postanowił zmierzyć się z tym wyzwaniem. Historia naszej Uczelni, dzieje jej pracowników i studentów w okresie od momentu powołania UŁ w 1945 r. do chwili obecnej, podobnie jak dzieje całego środowiska akademickiego w Polsce, była zależna od wydarzeń i procesów politycznych, które w tym czasie przeżywał nasz kraj. W publikacji tej, poza przedstawieniem powstania i rozwoju organizacyjnego, rozbudowy Uniwersytetu, ukazania najważniejszych osiągnięć, charakterystyki życia studenckiego, zwrócono więc szczególną uwagę na rolę Uczelni, jej pracowników i studentów w okresach przełomów politycznych (negatywnych i pozytywnych). Jak wiadomo, do szczególnie trudnych w przeszłości naszego środowiska należą lata pięćdziesiąte (szczególnie kadencja rektora Józefa Chałasińskiego 1949–1953), tzw. wydarzenia marcowe roku 1968 i ich skutki, wreszcie stan wojenny 1981 r. i jego następstwa. Natomiast okresy pozytywne to przede wszystkim tzw. odwilż popaździernikowa 1956 r., powstanie i funkcjonowanie „Solidarności” w środowisku uniwersyteckim w latach 1980–1981, a następnie w działalności podziemnej do 1989 r., wreszcie zmiany polityczne w Polsce w 1989 r. oraz czasy współczesne.

Wśród wielu opracowań dotyczących dziejów naszej Uczelni na szczególną uwagę zasługują dwie publikacje autorstwa Bohdana i Krzysztofa Baranowskich, które obejmują okres od 1945 do 1956 r.¹ Autorzy, co godne jest podkreślenia, korzystali z obszernych materiałów archiwalnych oraz wielu bezpośrednich rozmów (B. Baranowski) z twórcami naszej Uczelni. Ponadto w pracach tych duża część materiału źródłowego pochodziła bezpośrednio od jednego z ich autorów, a mianowicie prof. Bohdana

¹ B. Baranowski, K. Baranowski, *Pierwsze lata Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1949)*, Łódź 1985; iidem, *Trudne lata Uniwersytetu Łódzkiego (1949–1956)*, Łódź 1990.

Baranowskiego, wieloletniego dziekana Wydziału Humanistycznego i Filozoficzno-Historycznego oraz członka Senatu, który pracował w Uniwersytecie Łódzkim od pierwszych miesięcy tworzenia tej uczelni, najpierw jako adiunkt, a od 1946 r., po habilitacji, już jako samodzielny pracownik naukowy.

Wiele ciekawego i obszernego materiału do dziejów Uniwersytetu Łódzkiego wnoszą również publikacje Jarosława Kity i Stefana Pytłasa, którzy z okazji 50- oraz 60-lecia Uczelni przygotowali opracowanie monograficzne historii UŁ w latach 1945–1995 oraz dwa tomy biografii wybitnych profesorów naszej Almae Matris². Publikacje te zostały napisane przy wykorzystaniu obszernych materiałów źródłowych, głównie akt archiwalnych. Warto dodać, że w opracowaniu B. i K. Baranowskich o początkach Uniwersytetu Łódzkiego, jak również w publikacji J. Kity i S. Pytłasa, *Uniwersytet Łódzki w latach 1945–1995*, autorzy pisząc o powstaniu Uczelni wiele miejsca poświęcili początkom szkolnictwa wyższego w Łodzi sprzed 1939 r. W związku z powyższym w prezentowanej publikacji autor ograniczył się wyłącznie do dziejów Uniwersytetu Łódzkiego.

8 Wśród wielu innych wykorzystanych publikacji, w tym wspomnień i przyczynków, na uwagę zasługuje wydany w 1952 r. tom artykułów pod redakcją B. Baranowskiego i Krystyny Dudy-Dziewierz, w którym znalazły się przemówienia rektorów Tadeusza Kotarbińskiego i J. Chałasińskiego z lat 1949–1951 oraz artykuły wybitnych profesorów Uczelni z lat 1945–1950³. Warto także wymienić ciekawą publikację wspomnieniową z roku 1964, pt. *Tranzylem przez Łódź*, w której zamieszczono teksty byłych profesorów lub studentów naszej Uczelni z lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX w., m.in. Adama Schafa, J. Chałasińskiego, Wiktora Woroszyńskiego, Tadeusza Drewnowskiego i innych⁴. Sporo materiału wnoszą okolicznościowe wydawnictwa z okazji 10-, 15-, 25-, 30-, 40-, 50-, 55- i 60-lecia Uniwersytetu Łódzkiego⁵. Ważną pozycją charakteryzującą

² J. Kita, S. Pytłas, *Uniwersytet Łódzki w latach 1945–1995*, Łódź 1996; iidem, *Profesorowie Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1994. Pro memoria*, Łódź 1994; iidem, *W służbie nauki. Profesorowie Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–2004. Pro memoria*, Łódź 2004.

³ *Materiały do dziejów Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1950)*, red. B. Baranowski i K. Duda-Dziewierz, Łódź 1952.

⁴ *Tranzylem przez Łódź*, red. T. Chróścielewski, Wyd. Łódzkie, Łódź 1964.

⁵ J. Szczepański, *Na 10-lecie Uniwersytetu Łódzkiego*, „Przegląd Nauk Historycznych i Społecznych” 1955, t. IV; K. Śreniowska, *Uniwersytet Łódzki w XV rocznicę jego powołania*, „Życie Szkoły Wyższej” 1960, nr 1; *Uniwersytet Łódzki 1945–1970*, red. A. Kłoskowska, Łódź 1970; *Uniwersytet Łódzki 1945–1980*, Łódź 1980; B. Baranowski, *Pierwsi rektorzy Uniwersytetu Łódzkiego*, „Życie Szkoły Wyższej” 1980, nr 7–8; W. Michowicz, *Uniwersytet Łódzki w latach 1945–1974*, „Życie Szkoły Wyższej” 1975, nr 4–5; *Wczoraj, dziś i jutro Łodzi*, red. W. Michowicz, Łódź 1979; W. Bortnowski, *25 lat nauki historycznej*, „Osnowa” 1969; S. Liszewski, *Rola nauki i szkolnictwa wyższego w życiu Łodzi*, „Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego”

środowisko łódzkich historyków jest opracowanie biograficzne J. Kity i Rafała Stobieckiego⁶. Wiele ciekawych informacji przyniosły również zdeponowane w Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego wspomnienia profesorów naszej Uczelni, m.in. Anny Dylkowej, Haliny Klatkowej, Zofii Libiszowskiej, Leszka Miastkowskiego, Adama Szpunara, Lecha Włodarskiego i innych. Niezwykle interesujące są artykuły wspomnieniowe prof. Krystyny Śreniowskiej opublikowane w łódzkim miesięczniku „Tygiel Kultury” w latach 1998 oraz 1999. Pierwszy z nich dotyczy sprawy zamordowania w Parku Staszica 16 grudnia 1945 r. studentki medycyny Marii Tyrankiewiczówny, najprawdopodobniej przez sowieckich żołnierzy, a drugi hotelu „Monopol” przy ul. Zawadzkiej 7 (obecnie Próchnika 7), który był dla wielu przyszłych pracowników Uniwersytetu Łódzkiego pierwszym miejscem zamieszkania i wyżywienia⁷.

Wydarzenia marcowe 1968 r. zostały w miarę dokładnie udokumentowane w publikacji źródłowej Instytutu Pamięi Narodowej w Łodzi, w wydawnictwie pod redakcją Sławomira M. Nowinowskiego⁸. Ponadto na ten temat ukazywało się wiele materiałów wspomnieniowych we współczesnej prasie. Z kolei o strajku studenckim w styczniu–lutym 1981 r., powstało wiele opracowań, wśród których warto przede wszystkim wymienić znakomitą pracę Romana Kowalczyka, a także E. Chudziaka oraz publikację socjologów pod red. Jana Lutyńskiego⁹.

Podstawę źródłową prezentowanej publikacji stanowią głównie materiały archiwalne z Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego oraz z Archiwum Państwowego w Łodzi, w tym zwłaszcza protokoły posiedzeń Senatu, protokoły Rad wydziałów, sprawozdania roczne rektorów, sprawozdania z działalności naukowej, protokoły posiedzeń kolegiów rektorskich, protokoły Komisji wyborczych UŁ. W Archiwum Państwowym w Łodzi korzystano głównie z akt organizacji PPR i PZPR w Uniwersytecie Łódzkim, jak również z materiałów Komitetu Łódzkiego PZPR.

1994, nr 4; *Łódź i ziemia łódzka w badaniach Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1970. Materiały na sesję naukową Uniwersytetu Łódzkiego z okazji 25-lecia*, Łódź 1970; *Wkład Uniwersytetu Łódzkiego w rozwój makroregionu środkowego*, red. Z. Libiszowska, Łódź 1987; L. Wojtczak, *Czterdzieści lat Uniwersytetu Łódzkiego*, „Życie Szkoły Wyższej” 1985, nr 12; *50 lat biologii i nauk o ziemi w Uniwersytecie Łódzkim (1945–1995)*, red. W. Krajewska, Łódź 1995; *Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne Instytutu Historii UŁ (1948–1988)*, red. S. Banasiak, Łódź 1988; „Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego” wydanie specjalne z okazji 60-lecia UŁ [Wyd. UŁ, Łódź], 2005.

⁶ J. Kita, R. Stobiecki, *Słownik biograficzny historyków łódzkich*, Łódź 2000.

⁷ K. Śreniowska, „Warchoły” w akcji. *Sprawa Marii Tyrankiewiczówny*, „Tygiel Kultury” 1998, nr 4–5; eadem, *Hotel Monopol*, „Tygiel Kultury” 1999, nr 7–9.

⁸ *Marzec 68 w Łodzi*, red. S. M. Nowinowski, Łódź 2010.

⁹ R. Kowalczyk, *Studenci 81*, Warszawa 2000; E. Chudzik, *Strajk i porozumienia łódzkie 1981*, Łódź 2006; *Strajk studentów łódzkich 81 w świetle analiz socjologicznych*, red. J. Lutyński, Łódź 2010.

Ponadto, jak w miarę powszechnie w środowisku uniwersyteckim wiadomo, autor korzystał z własnych doświadczeń i obserwacji, ponieważ z Uniwersytetem Łódzkim związany jest już od 55 lat, a przez ponad trzydzieści lat brał aktywny udział w życiu politycznym, naukowym i administracyjnym Uczelni.

Całość pracy składa się, poza wstępem i zakończeniem, z czterech rozdziałów, w których kolejno zostały przedstawione następujące problemy: powstanie, rozwój organizacyjny i rozbudowa uczelni do 2015 r., powstanie i rozwój poszczególnych wydziałów, życie polityczno-społeczne uczelni oraz rektorzy Uniwersytetu w latach 1945–2015. Prezentowana praca zawiera dodatkowo znaczną liczbę fotografii, które skrzętnie zebrał kierownik Archiwum UŁ dr Dariusz Klemantowicz.

POWSTANIE, ROZWÓJ ORGANIZACYJNY I ROZBUDOWA UCZELNI 1945–2015

1. Okoliczności i przyczyny utworzenia Uniwersytetu Łódzkiego w 1945 r.

Pisząc o początkach Uniwersytetu Łódzkiego trudno na podstawie dotychczasowej literatury oraz materiałów źródłowych jednoznacznie stwierdzić, kto był autorem pomysłu powołania w Łodzi uczelni uniwersyteckiej. Jak wiadomo, w okresie międzywojennym, mimo usilnych starań różnych środowisk łódzkiej inteligencji, nie doszło do utworzenia w naszym mieście państwowej szkoły wyższej. Funkcjonowały jedynie filie społecznych uczelni warszawskich (w latach 1924/1925–1928 Wyższa Szkoła Nauk Społecznych i Ekonomicznych – filia warszawskiej Szkoły Nauk Politycznych oraz w latach 1928–1939 Oddział Łódzki Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie), a także Instytut Nauczycielski, w którym na początku lat dwudziestych prowadzono kursy dokształcania nauczycieli szkół średnich i powszechnych¹. Według niejasnych i pośrednich informacji, w Łodzi w okresie okupacji hitlerowskiej w 1943 r., funkcjonował konspiracyjny Komitet Organizacji Szkolnictwa Wyższego, w którym działali prawnik prof. Bolesław Wilanowski, przed wojną profesor Uniwersytetu Wileńskiego, lekarz doc. dr Tadeusz Pawlikowski oraz adwokat Henryk Kurnatowski. Jednak po aresztowaniu przez Niemców H. Kurnatowskiego i wyjeździe z Łodzi B. Wilanowskiego komitet ten faktycznie przestał funkcjonować². Z kolei przebywający w latach okupacji w Warszawie, znani w okresie międzywojennym łódzcy działacze oświatowi, Zygmunt Lorentz i Ludwik Waszkiewicz, według tego ostatniego przygotowali na polecenie Delegatury Rządu Londyńskiego

¹ K. Baranowski, *Oddział Wolnej Wszechnicy Polskiej w Łodzi 1928–1939*, Warszawa–Łódź 1977; K. Baranowski, B. Baranowski, *Pierwsze lata Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1949)*, Łódź 1985, s. 7–19.

² J. Fijałek, J. Indulski, *Do zagadnień genezy uczelni lekarskiej w Łodzi*, „Zdrowie Publiczne” 1969, nr 6, s. 521–524.

na Kraj projekt utworzenia po zakończeniu wojny w Łodzi politechniki oraz rozbudowania Oddziału Wolnej Wszechnicy Polskiej. Jeszcze inne koncepcje prezentował lekarz prof. Wincenty Tomaszewicz, który miał przygotowywać na polecenie Delegatury Rządu Londyńskiego projekt utworzenia po wojnie w Łodzi odrębnej uczelni medycznej. Natomiast prof. Teodor Vieweger, w latach międzywojennych rektor Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie oraz Oddziału Łódzkiego tej uczelni, planował po zakończeniu wojny utworzenie w Łodzi odrębnej, samodzielnej Wszechnicy. Po Powstaniu Warszawskim i zburzeniu stolicy, jego plany zmieniły się nieco, chciał bowiem na pewien czas przenieść całą Warszawską Wszechnicę do Łodzi. Zdaniem prof. Bohdana Baranowskiego, po Powstaniu Warszawskim także w kręgach politycznych związanych z Delegaturą dyskutowano nad projektem przeniesienia ze zniszczonej Warszawy do Łodzi części lub niektórych kierunków Uniwersytetu Warszawskiego wraz z ocalałą kadrą³. Jak wiadomo, wszystkie prezentowane wyżej projekty i plany musiały ulec zmianie w związku z „wyzwoleniem” Polski przez Armię Czerwoną i utworzeniem przez komunistów związanych z Moskwą Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w lipcu 1944 r. w Lublinie, a następnie przekształceniem tegoż Komitetu w styczniu 1945 r. w Tymczasowy Rząd Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą także w Lublinie. W następnych miesiącach 1945 r., wraz z przesuwaniem się frontu, administrację wyzwolanych terenów przejmowały władze związane z rządem lubelskim. Podobnie sytuacja wyglądała w Łodzi, którą niemiecka administracja i oddziały wojskowe opuściły 19 stycznia 1945 r.

Prawdopodobnie kilka dni po 19 stycznia 1945 r. w Łodzi pojawił się wspomniany już prof. B. Wilanowski, który w powstającym Kuratorium Okręgu Szkolnego przedstawił dokument z podpisem ministra oświaty rządu lubelskiego Stanisława Skrzyszewskiego, uprawniający do organizowania w naszym mieście wyższej uczelni. Jak wynika z późniejszej informacji znanej profesor naszego Uniwersytetu Gryzeldy Missalowej, która po wyzwoleniu pracowała przez pewien czas w kuratorium, dokument prezentowany przez B. Wilanowskiego był trudny do odczytania, a pieczęć ministra oświaty zamazana⁴. Niezależnie jednak od tego, czy był to dokument prawdziwy, czy fałszywy, prof. B. Wilanowski odegrał istotną rolę w pracach nad przygotowaniem koncepcji powołania w Łodzi uniwersytetu, a następnie w działaniach przy jego organizacji. Zapewne na początku lutego 1945 r. do Łodzi przybył rektor przedwojennej Wolnej Wszechnicy prof. Teodor Vieweger, który jako znana postać w środowisku oświatowym cieszył się w naszym mieście dużym szacunkiem, w związku z czym zaczął odgrywać decydującą rolę w pracach nad utworzeniem Uczelni. W tej

³ K. Baranowski, B. Baranowski, *Pierwsze lata...*, s. 20–22.

⁴ *Ibidem*, s. 23.

sytuacji doszło do wyraźnego konfliktu między B. Wilanowskim a T. Viewegerem, którzy zorganizowali w hotelu „Grand” dwa odrębne sekretariaty, gdzie przyjmowali napływających do Łodzi pracowników naukowych z Wilna, Lwowa i zniszczonej Warszawy. W konflikcie obu uczonych nie chodziło jedynie o kompetencje w kwestii tworzenia wyższej uczelni, reprezentowali oni również odrębne koncepcje i wizje przyszłego uniwersytetu. Profesor B. Wilanowski był zwolennikiem powołania uczelni obejmującej wszystkie dziedziny i dyscypliny nauki, w której miało funkcjonować 12 wydziałów: humanistyczny, matematyczno-przyrodniczy, prawa i nauk ekonomicznych, nauk handlowych i społecznych, lekarski (z oddziałami stomatologicznym i farmaceutycznym), mechaniczny, chemiczny, włókienniczy, inżynierii lądowej i wodnej, architektury i sztuki, rolny oraz studium wychowania fizycznego. Koncepcję tę uzasadniał poważnymi oszczędnościami budżetowymi⁵. Zgoła inne poglądy prezentował prof. T. Vieweger, nawiązujący do przedwojennej Wolnej Wszechnicy Polskiej (uczelnia bez wydziałów medycznych, politechnicznych, rolniczych i ekonomicznych). Mimo zdecydowanych różnic doszło ostatecznie do bezpośredniej współpracy obu uczonych, a 17 lutego 1945 r. na wspólnej konferencji, w której uczestniczył przedstawiciel ministerstwa oświaty, powołano Komitet Organizacyjny Wyższych Uczelni Państwowych w Łodzi, z przewodniczącym Teodorem Viewegerem i członkami Bolesławem Wilanowskim i dr. Julianem Żukowskim. Ostatecznie na początku marca 1945 r. prof. T. Vieweger uzyskał w Ministerstwie Oświaty w Warszawie nominację na przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego Uczelni Państwowej w Łodzi, a członkami tegoż komitetu zostali prof. B. Wilanowski, wspomniany już dr J. Żukowski, prorektor przedwojennej Wszechnicy – fizyk prof. Marian Grotowski oraz prof. Jan Muszkowski, były wykładowca Wszechnicy. Nominacje te zostały wręczone przez T. Viewegera na specjalnej konferencji 5 marca 1945 r., na której prof. B. Wilanowski zrzekł się uprawnień organizatora szkolnictwa wyższego w Łodzi, posiadanych jakoby na podstawie wspomnianego wyżej „zamazanego” dokumentu z podpisem ministra S. Skrzyszewskiego, prezentowanego jeszcze w styczniu w Kuratorium⁶. Obok działań Komitetu Organizacyjnego także ówczesne władze administracyjne Łodzi, z prezydentem Kazimierzem Mijalem, 21 marca 1945 r. wystosowały do Ministerstwa Oświaty list z apelem o powołanie w naszym mieście uniwersytetu i politechniki⁷. Jeszcze w marcu 1945 r. minister S. Skrzyszewski powołał inż. Władysława Kuczewskiego na delegata ministerstwa do spraw reaktywowania

⁵ J. Muszkowski, *Komitet Organizacyjny Uczelni Państwowej w Łodzi (marzec–czerwiec 1945 roku)*, [w:] *Materiały do dziejów Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1950)*, red. B. Baranowski, K. Duda-Dziewierz, Łódź 1952, s. 30–31.

⁶ K. Baranowski, B. Baranowski, *Pierwsze lata...*, s. 27.

⁷ *Piętnaście lat Politechniki Łódzkiej 1945–1960*, Łódź 1960, s. 32–33.

Politechniki Warszawskiej z siedzibą w Łodzi. W związku z tym koncepcje prof. B. Wilanowskiego o tworzeniu „poliuniwersytetu” stały się nieaktualne. Już w końcu marca 1945 r. przyszła uczelnia z inicjatywy T. Viewegera przyjęła nazwę Wolna Wszechnica Polska – Uniwersytet Państwowy w Łodzi, powołano również tymczasowych organizatorów poszczególnych wydziałów; Humanistycznego – historyka prof. Włodzimierza Dzwonkowskiego, Matematyczno-Przyrodniczego – fizyka prof. Mariana Grotowskiego, Pedagogicznego – historyka oświaty prof. Stefana Truchima oraz Studium Pracy Kulturalno-Oświatowej – pedagoga prof. Helenę Radlińską. Warto dodać, że wszyscy wyżej wymienieni profesorowie przed wojną byli związani z Wolną Wszechnicą Polską. Jednak w kilka dni później, po 30 marca 1945 r., w piśmie skierowanym do Ministerstwa Oświaty prof. T. Vieweger dokonał pewnych zmian wśród kandydatów na dziekanów, a mianowicie na Wydziale Humanistycznym zamiast prof. W. Dzwonkowskiego zaproponowano prof. Wiktora Wąsika – historyka filozofii i pedagogiki, Studium Pracy Kulturalno-Oświatowej włączono do Wydziału Pedagogicznego z kandydaturą prof. S. Truchima, a na przyszłego dziekana Wydziału Prawno-Ekonomicznego wyznaczono prof. Artura Żabickiego – prawnika związanego również z Wolną Wszechnicą Polską⁸. Niezależnie od tych działań prof. T. Viewegera, w środowisku medycznym, z inicjatywy prof. Wincentego Tomaszewicza oraz prof. Jerzego Jakubowskiego, powstał pomysł utworzenia w Łodzi odrębnej uczelni medycznej. T. Vieweger był bowiem przeciwny włączeniu do przyszłego uniwersytetu wydziałów medycznego, stomatologicznego i farmaceutycznego. Sprawę tę jednak rozstrzygnięto na spotkaniu w Ministerstwie Oświaty w Warszawie, zapewne w kwietniu lub na początku maja 1945 r. Podobno, jak piszą B. i K. Baranowscy na podstawie informacji uzyskanych od pani Kazimiery Boye, wieloletniej sekretarki pierwszych rektorów, przedstawiciel ministerstwa, znany historyk prof. Stanisław Arnold, zmusił prof. T. Viewegera i prof. prof. W. Tomaszewicza i J. Jakubowskiego do włączenia tworzących się wydziałów medycznych do przyszłego uniwersytetu⁹. Mimo to sprawa włączenia wydziałów medycznych do Uniwersytetu Łódzkiego została rozstrzygnięta definitywnie dopiero w końcu sierpnia 1945 r., już przez rektora prof. Tadeusza Kotarbińskiego.

W połowie maja 1945 r. było już pewne, że władze państwowe wkrótce powołają w Łodzi uniwersytet i politechnikę. W kształtującym się środowisku uniwersyteckim od marca rozpoczęto zapisy studentów i na wielu kierunkach odbywały się wykłady, natomiast w maju 1945 r. rozpoczęły działalność dydaktyczną wydziały lekarskie. Niestety, główny organizator prac nad utworzeniem naszej Uczelni, prof. Teodor Vieweger, nie

⁸ J. Chałasiński, *Początki uniwersytetu robotniczej Łodzi*, [w:] *Tranzytem przez Łódź*, Łódź 1964, s. 47.

⁹ B. Baranowski, K. Baranowski, *Pierwsze lata...*, s. 29–30.